

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060201

DOM
2014-06-05
Stockholm

Mål nr
M 11909-13

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2013-12-13 i mål nr M 1185-13, se bilaga A

KLAGANDE

Skogstjänst i Dalarna AB, 556186-1575
Tunavägen 276
781 73 Borlänge

MOTPARTER

1. Länsstyrelsen i Dalarnas län
791 84 Falun

2. Dödsboet efter G A
c/o B G

Ombud: B G

3. M-L E

4. M E

5. C E (ombud för 3 och 4 samt klagande i egen sak)

SAKEN

Tillstånd till fortsatt täktverksamhet på fastigheten X i Borlänge kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på så sätt att den mängd berg och morän som bolaget får ta ut per år bestäms till 35 000 ton.

Dok.Id 1148346

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Skogstjänst i Dalarna AB (bolaget) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen, med ändring av mark- och miljödomstolens dom, ska fastställa Länsstyrelsens i Dalarnas län beslut och att begränsningen om ett visst uttag per år inte ska gälla.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har medgett bolagets yrkande.

Dödsboet efter G A (dödsboet), M-L E, M E och C E har bestritt ändring.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN M.M.

Bolaget har i huvudsak anfört följande.

Den beslutade begränsningen om ett visst uttag per år innebär en radikal förändring beträffande den framtida driften av täktverksamheten. De förbättringar av väg- och järnvägsnät som ska utföras inom kommunen kommer att innebära stora upphandlingar av markbyggnadsmaterial och då i huvudsak bergprodukter. I början av 2014 startar en omarrondering inom norra och västra delen av Borlänge kommun där täkten ligger placerad. Omarronderingen kommer att innebära utbyggnad av skogsbilvägnätet där framför allt bergprodukter används. Stora upphandlingar kräver leveranser av minst 30 000 ton per år och/eller offertförfrågningar på totalt 20 000 – 30 000 ton. Då mark- och miljödomstolens dom innebär att de inte kan leverera mer än 20 000 ton per år kan bolaget inte konkurrera på samma villkor. Vidare blir utövandet av verksamheten osäkert och lönsamheten svår att upprätthålla med uppsägning av personal som följd. Begränsningen om ett uttag uppgående till högst 20 000 ton per år innebär att bolaget får svårt att ta ut den totala mängden om 400 000 ton inom den tillståndsgivna tiden. Även en begränsning av det årliga uttaget till 30 000 ton skulle hämma bolagets konkurrenskraft.

Ett genomsnittligt uttag om 20 000 ton per år ger inte sådana långtgående konsekvenser som motparterna anför. De personer som uppgett sig störas av verk-

samheten är inte fast boende eller skrivna på fastigheterna. Vidare är det inte endast täktverksamheten som trafikerar aktuella vägsträckor utan även annan tung trafik, i huvudsak virkestransporter. Bolaget har erbjudit fastighetsägarna att montera bullerplank och presenterat ett förslag på ny vägsträckning, men dessa förslag har förkastats av fastighetsägarna. En ny vägsträckning inklusive en ny järnvägsövergång skulle dessutom innebära en väsentlig kostnad. Trafikverkets banverksavdelning har angett att kostnaden för en ny järnvägsövergång med bommar etc. uppgår till ca tre miljoner kr. Det är orimligt att bolaget ska stå för dessa kostnader eftersom dess transporter vida understiger det totala antalet transporter på vägsträckan.

När det gäller frågan om servitut hänvisas till vad bolaget anförde i mark- och miljödomstolen. Frågan bör hanteras med vägsamfälligheten och berörda fastighetsägare.

Länsstyrelsen i Dalarnas län har i huvudsak anfört följande. Mark- och miljödomstolens villkor om att endast tillåta ett årligt uttag på maximalt 20 000 ton är inte nödvändigt. Villkor 5 som föreskriver att utlastning endast får ske vardagar mellan kl. 07.00 och 18.00 är tillräckligt för att begränsa störningar från transporter.

Dödsboet har i huvudsak anfört följande. Den tunga och frekventa trafiken utgör en stor olägenhet för de boende längs Länsanvägen och innebär att fastigheterna i anslutning till den aktuella vägen minskar i värde. En ny vägdragning är att föredra. Slutligen ifrågasätts om bolaget överskrider ett servitut från 1935.

M-L E, M E och C E har vidhållit vad de anfört i mark- och miljödomstolen.

Miljö- och byggnadsnämnden i Borlänge kommun har i remissyttrande anfört följande. Nämnden har vid flera tillfällen sedan hösten 2011 tagit emot klagomål om buller från transporter till och från täktområdet. Klagomålen har kommit från ägare till fastigheter i S som ligger längs vägen till täktområdet. Eftersom tillståndet avser en brytningstid om 20 år är det angeläget att få till stånd en långsiktig lösning av störningarna. Ett alternativ för att begränsa störningarna är att reglera det årliga uttaget

i enlighet med mark- och miljödomstolens dom. Uttaget skulle dock kunna höjas till ca 25 000 – 30 000 ton. Ett annat alternativ är att i villkor reglera transporter till vissa månader och tider. Ytterligare ett alternativ är att ordna en alternativ transportväg till och från tälkten. Det är inte utrett om det går att ordna en ny vägsträckning längre bort från de klagande utan att uppföra en ny järnvägsövergång. Någon bullerberäkning eller indikativ mätning avseende det aktuella området har inte gjorts.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Av utredningen i målet framgår att bolagets taktverksamhet innebär olägenheter för människors hälsa genom det buller som transporter till och från tälkten orsakar boende längs transportvägen. I likhet med underinstanserna anser Mark- och miljööverdomstolen att det är motiverat att föreskriva om försiktighetsmått för att minska störningarna från transporter. Frågan i målet är om det utöver den av länsstyrelsen föreskriva tidsbegränsningen är motiverat att också begränsa det årliga uttaget av material ur tälkten.

Det är ostridigt i målet att bolagets transporter till och från tälkten har varit mycket omfattande under perioden 2009–2012 som en följd av att bolaget under denna tid tagit ut det mesta av de 300 000 ton material som tidigare tillstånd medgav. Bolaget har i ansökan om fortsatt taktverksamhet och vid prövningen i mark- och miljödomstolen uppgett att man nu planerar ett jämnt uttag under 20 år, dvs. ett årligt uttag om ca 20 000 ton och att normal drift i tälkten motsvarar 15-20 transporter per dag. Samtidigt har bolaget i Mark- och miljööverdomstolen anfört att det kommer att finnas behov av att leverera minst 30 000 ton per år till följd av ut- och ombyggnad av väg-, järnvägs- och skogsbilsnätet i kommunen. Det som bolaget nu har anfört tyder på att uttaget ur tälkten inte kommer att bli jämnt under tillståndstiden utan att det finns en stor efterfrågan på taktmaterial även under de kommande åren.

Med hänsyn till att transporter till och från tälkten medför olägenheter för närboende samt då taktverksamheten tidigare genererat ett stort antal transporter till följd av att bolaget tagit ut mycket material under en kort period, är det motiverat att nu begränsa det årliga uttaget från tälkten. Det av mark- och miljödomstolen bestämda uttaget om

20 000 ton per år innebär dock att bolaget kan få svårt att inom tillståndstiden hinna ta ut den tillståndsgivna mängden om 400 000 ton. Dessutom måste en begränsning av det årliga uttaget medge en viss flexibilitet eftersom efterfrågan av material varierar mellan åren. Det finns därför skäl att höja gränsen för det årliga uttaget. En sådan höjning ligger inom ramen för det som bolaget har yrkat i målet. Med hänsyn till vad bolaget anfört om att stora upphandlingar kräver leveranser av minst 30 000 ton per år och att offertförfrågningar ofta är på totalt 20 000–30 000 ton, får ett årligt uttag om 35 000 ton anses ge bolaget tillräcklig flexibilitet samtidigt som det innebär en tydlig begränsning av antalet transporter i förhållande hur situationen varit under tidigare år. Mark- och miljödomstolens dom ska därmed ändras i enlighet med detta.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Lars Dirke, tekniska rådet Mikael Schultz, hovrättsrådet Malin Wik, referent, samt tf. hovrättsassessorn Agneta Staff

Föredragande har varit Mia Edlund

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-12-13
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 1185-13

KLAGANDE

1. C E

2. M-L E

Ombud: C E

3. M E

Ombud: C E

4. Dödsboet efter G A

c/o B G

Ombud: B G

MOTPART

1. Länsstyrelsen Dalarnas län
791 84 Falun

2. Skogstjänst i Dalarna AB, 556186-1575
Tunavägen 276
781 73 Borlänge

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut 2013-01-18 i ärende nr 551-2053-2012, se [bilaga 1](#)

SAKEN

Tillstånd att få fortsätta att bedriva täkt av berg på fastigheten X

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen ändrar Länsstyrelsen i Dalarnas läns beslut endast på så sätt att andra stycket under rubriken BESLUT ska ha följande lydelse.

Dok.Id 333858

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 00 E-post: mmd.nacka@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:30-16:00 -

Tillståndet omfattar ett uttag av 400 000 ton berg och morän. Bolaget får dock ta ut högst 20 000 ton berg och morän per år. Verksamheten som omfattas är avbaning, borring, sprängning, skutknackning, krossning, sortering, lagring, lastning och transporter av material. Verksamheten omfattar uppställning av mobilt krossverk.

BAKGRUND

Miljöprövningsdelegationen inom Länsstyrelsen i Dalarnas län (MPD) lämnade den 18 januari 2013 Skogstjänst i Dalarna AB (bolaget) tillstånd enligt miljöbalken att fortsätta bedriva bergtäkt på fastigheten X i Borlänge kommun. Tillståndet omfattar ett uttag av 400 000 ton berg och morän. Tillståndet omfattar följande verksamheter. Borrning, sprängning, skutknackning, krossning, sortering, lagring, lastning, transporter av material samt uppställning av mobilt krossverk. Tillståndet gäller till och med den 31 december 2032. Tillståndet förenades med villkor enligt vad som framgår av bilaga 1.

C E, M-L E, M E och dödsboet efter G A (dödsboet) har överklagat MPD:s beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Dödsboet har yrkat att en ny väg ska dras för transporterna till och från bergtäkten.

C E, M-L E och M E har, som det får förstås, yrkat att MPD:s beslut om tillstånd ska upphävas och att bolagets tillståndsansökan ska avslås.

Bolaget har bestritt ändring.

UTVECKLING AV ÖVERKLAGANDENA

Dödsboet har som grund för sin talan anfört i huvudsak följande. MPD:s tillståndsbeslut innebär att markägare och boende längs Länsanvägen körs över. Tillståndet tar inte hänsyn till miljön och inte heller till övriga olägenhetsproblem som drabbar markägarna och boende, däribland ekonomiska förluster. 20 år är en mycket lång tid i det avseendet.

C E, M-L E och M E har som grund för sin talan anfört i huvudsak följande. Verksamheten har inneburit ett vedervärdigt buller när berg har transporterats till Borlänge. Verksamheten har avslutats omkring kl. 22.30 och vissa dagar påbörjats redan kl. 06.20 samt har inneburit att det har passerat mer än 20 lastbilstransporter per timme och mer än 300 lastbilstransporter per dag på Länsanvägen. De har en vattenledning som går över vägen, vilken behöver skyddas mot tunga transporter. De äger även en byggnad som är klassad som fäbod av Riksantikvarieämbetet, vilken påverkas av skakningar från transporterna till och från tälten. Det finns inte något servitut som ger rätt för så tung trafik att köra på den del av vägen som går över deras mark. Det stämmer inte heller att bolaget har föreslagit att det ska sättas upp ett bullerplank. Verksamheten har vidare inneburit att värdet på deras fastigheter har sänkts.

YTTRANDEN

Bolaget har hänvisat till vad det tidigare anfört hos MPD samt i huvudsak gjort följande tillägg och förtydliganden.

Överklagandet från **C E, M-L E och M E** ska inte beaktas eftersom det har inkommit för sent.

Bolaget planerar att en normal brytningstakt kommer att innebära ett jämnt uttag av 400 000 ton berg och morän under en period om 20 år, vilket innebär ett planerat årligt uttag om ca 20 000 ton. Bolagets uttag har tidigare skett i snabbare takt än planerat, vilket har berott på den stora markexploateringen för etableringen av bl.a. IKEA i Borlänge som krävt stora mängder förädlad material.

Uppgifterna om antalet transporter avser det sammanlagda antalet in- och uttransporter, vilka beräknas uppgå till 15 – 20 per dag under normal drift i tälten. Normal drift pågår under tre – fyra månader per år, främst under april till september, med uppehåll för semesterperiod. Övriga perioder är antalet transporter mycket färre.

Transporterna till och från verksamheten sker på allmän väg, på vilken det förekommer även annan tung trafik i större omfattning än bolagets sammantagna transporter. Det stämmer inte att bolaget inte har utrett en alternativ vägsträckning inklusive ny järnvägsövergång. Bolaget har haft kontakter med Trafikverket för att efterhöra kostnaden för en ny järnvägsövergång, utförd enligt idag gällande säkerhetsföreskrifter. Kostnaden för en ny övergång skulle uppgå till cirka 3 miljoner kronor, vilket inte är försvarbart med tanke på verksamhetens storlek. Bolaget har även erbjudit sig att montera bullerplank i bullerutsatta områden, vilket har avvisats av fastighetsägare. Det pågår planering inom vägsamfälligheten för att genom asfaltsbeläggning kunna minimera buller och damning längs med den aktuella vägsträckan. Bolaget för vidare förhandlingar med Trafikverket om förbättring av befintlig järnvägsövergång. Planerade åtgärder är även positiva för övrig trafik.

Angående eventuella ekonomiska förluster för fastighetsägarna p.g.a. bolagets verksamhet menar bolaget att det även är annan trafik, såsom virkestransporter, som påverkar den ekonomiska utvecklingen för fastighetsägarna.

Länsstyrelsen i Dalarnas län (länsstyrelsen) har anført att den anser att frågan om vem som äger vilken del av vägarna och hur dessa får nyttjas inte är en fråga för tillståndsprövningen, utan något som bör lösas mellan vägsamfälligheten och markägaren.

DOMSKÄL

Har överklagandet inkommit i rätt tid?

MPD har den 26 februari 2013 översänt överklagandet som är undertecknat av C E till mark- och miljödomstolen och därvid angett att överklagandet kommit in i rätt tid. Mark- och miljödomstolen är bunden av underinstansens rättidsprövning. Bolagets begäran att M-L E, M E och C E överklagande inte ska tas upp till prövning kan därmed inte vinna bifall.

Domstolens prövning i sak

Mark- och miljödomstolen konstaterar att de klagande i målet äger fastigheter eller bor intill Länsanvägen, omkring 2 km från tåktverksamheten. Klagandena har yrkat att tillstånd inte ska ges till fortsatt tåktverksamhet respektive att en ny väg ska dras för transporterna till- och från tåkten. Det har inte framförts synpunkter på att själva tåktverksamheten skulle medföra störningar. Frågan i målet gäller därmed huvudsakligen störningar från lastbilstransporter till och från verksamheten på vägarna fram till den allmänna vägen Repbäcksvägen. Mark- och miljödomstolens prövning omfattar endast verksamhetens förenlighet med miljöbalken.

De klagande har därutöver bland annat anfört att verksamheten innebär att värdena på deras fastigheter sänks. En verksamhetsutövars ansvar för skada till följd av verksamheter regleras i 32 kap. miljöbalken (miljöskada). Den typen av prövning görs dock inte vid en tillståndsprövning enligt 9 kap. miljöbalken utan dessa ersättningskrav får hanteras i annan ordning. Klagandena har vidare anfört att bolaget inte har rätt att köra på en viss sträcka av transportvägen till och från tåkten. Inte heller en sådan fråga, av civilrättslig karaktär, omfattas av mark- och miljödomstolens tillståndsprövning. Mark- och miljödomstolen tar följaktligen inte ställning till dessa frågor.

Tillstånd m.m.

De klagande anser att transporterna till och från tåkten ger upphov till oacceptabla störningar för boende och fastighetsägare längs Länsanvägen. De klagande har därvid bland annat hänvisat till antal och tider för transporter till och från tåkten under de senaste åren. En del av de klagande C E, M-L E och M E anser att transporterna har sådan påverkan på miljön och deras fastigheter att den inte bör tillåtas.

Av ansökan framgår att transporter från tåkten kommer att gå på befintlig skogsbilväg, den s.k. Orsenvägen, därefter ut på Länsanvägen och länsväg Repbäcksvägen och vidare ut på riksväg 70. MPD har därtill i tillståndet genom

villkor föreskrivit att transporter till och från verksamhetsområdet ska undvikas efter vägen vid fritidshusen vid sjön Länsan. Det innebär att transporterna huvudsakligen ska gå norrut längs Länsanvägen i enlighet med beskrivningen i ansökan. Mark- och miljödomstolen konstaterar att denna transportväg bland annat passerar de klagandes fastigheter.

Enligt uppgift från bolaget förekommer det även annan tung trafik på Länsanvägen, däribland transporter av minst 24 000 ton virkesprodukter per år. Bolaget har därutöver inte utförligt redogjort för nuvarande trafikintensitet på transportvägarna. Transporterna från tälkten får anses utgöra en inte obetydlig andel av de tunga transporterna på de mindre vägarna Orsensvägen och Länsanvägen.

Mark- och miljödomstolen finner inledningsvis att transporterna till- och från tälkten är sådan följdverksamhet som har omedelbart samband med täktverksamheten samt att närområdet inom vilket de ska beaktas i vart fall omfattar de mindre vägarna Orsensvägen och Länsanvägen. Transporterna fram till den allmänna vägen Repbäcksvägen ska således, i enlighet med 16 kap. 7 § miljöbalken, beaktas vid tillståndsprövningen.

Vid bedömningen av transporternas inverkan på människors hälsa och miljön är det nödvändigt att utgå från det överklagade tillståndet och de däri föreskrivna villkor som reglerar verksamheten samt vad bolaget i övrigt uppgett, och därmed åtagit sig i målet.

Inledningsvis konstaterar mark- och miljödomstolen att det av handlingarna i målet framgår att bolagets tidigare tillstånd, som meddelades den 1 december 2009 av miljödomstolen i Nacka, omfattade ett maximalt uttag av 300 000 ton berg och morän till och med 2024, dvs. under 15 år. Bolaget har den 6 mars 2013 till MPD inkommit med en ansökan om tillstånd till fortsatt täktverksamhet, efter det att bolaget tagit ut så gott som all den tillståndsgivna mängden. Bolagets hittillsvarande verksamhet har således inneburit ett uttag av närmare 300 000 ton berg och morän under en period om tre år, dvs i genomsnitt närmare 100 000 ton per år.

Det överklagade tillståndet omfattar ett uttag av 400 000 ton berg och morän och gäller till och med 2032, dvs under 20 år. Bolaget har i målet uppgett att det avser att ha ett jämnt uttag i täkten och att det planerade årliga uttaget därmed uppgår till ca 20 000 ton berg och morän. Bolaget har vidare uppgett att verksamheten kommer att ge upphov till 15-20 transporter (in- och uttransporter inräknade) per dag under 3-4 månader per år, främst mellan april och september. Antalet transporter under övriga tider på året kommer att vara mycket färre.

Mark- och miljödomstolen finner att den verksamhet som bolaget nu söker tillstånd för har en relativt begränsad omfattning och att även antalet transporter till och från verksamheten kommer att bli förhållandevis begränsat. Det sökta tillståndet avser ett uttag med mindre omfattning och därmed även avsevärt färre transporter än vad bolagets hittillsvarande verksamhet inneburit.

Mot denna bakgrund bedömer mark- och miljödomstolen att de störningar som transportererna, längs planerade transportvägar, ger upphov till kan godtas. Mark- och miljödomstolen finner med stöd av detta att det inte finns skäl att upphäva det överklagade beslutet på denna grund. Mark- och miljödomstolen finner inte heller anledning att för tillståndet föreskriva villkor om att en alternativ transportväg ska anläggas. Inte heller behövs andra skyddsåtgärder för störningarna från transportererna. Mark- och miljödomstolen konstaterar i detta sammanhang att bolaget, genom det allmänna villkoret, är bundet av vad det angett i sin tillståndsansökan samt av de uppgifter som det i övrigt lämnat i målet. Mark- och miljödomstolen vill därvid erinra om att bolaget, utöver föreskrivet villkor om arbetstider, har åtagit sig att transportererna huvudsakligen kommer att ske mellan kl. 07.00 – 15.00.

Mark- och miljödomstolens bedömning av störningarna från transportererna till och från täkten utgår från bolagets uppgifter om antalet transporter och omfattningen på verksamheten, däribland att det planerade årliga uttaget från täkten uppgår till 20 000 ton berg och morän. Bolagets hittillsvarande täktverksamhet har inneburit att

tillståndsgiven uttagsmängd tagits ut på betydligt kortare tid än den tid som tillståndet gällde för. Domstolen gör mot denna bakgrund bedömningen att tillståndet bör förtydligas på så sätt att det tydligt framgår maximal uttagsmängd per år. Bolagets tillstånd till fortsatt täktverksamhet ska således begränsas till ett maximalt uttag om 20 000 ton berg och morän per år.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis finner mark- och miljödomstolen att MPDs beslut ska ändras, i enlighet med vad som anges i domslutet, på så sätt att det framgår att tillståndet omfattar ett maximalt årligt uttag om 20 000 ton berg och morän. Överklagandena ska i övrigt avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 3 januari 2014.

Claes-Göran Sundberg

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Claes-Göran Sundberg, ordförande, och tekniska rådet Gisela Köthnig samt de särskilda ledamöterna Åsa Ahlgren och Lars Strömberg. Föredragande har varit tingsnotarien Linda Sjöo.